

Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo

Presentación do centro

A Facultade de Ciencias Empresariais de Ourense está localizada no Edificio Xurídico Empresarial do Campus Universitario en pleno centro da cidade.

A oferta educativa para o próximo curso 2011-2012 no Centro é:

Tres títulos de Grao:

- **GRADO EN ADMINISTRACIÓN E DIRECCIÓN DE EMPRESAS**
- **GRADO EN TURISMO**
- **GRADO EN CONSULTORÍA E XESTIÓN DA INFORMACIÓN**

Tamén se está a impartir:

- **Curso Ponte para o Grao en ADE**
- **Curso Ponte para o Grao en Turismo**

Se es Diplomado/a en Ciencias Empresariais ou Turismo podes obter o teu Grao en Administración e Dirección de Empresas(ADE) ou o Grao en Turismo en un só curso académico.

En canto á oferta de **POSGRAOS** da Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo:

- **MASTER OFICIAL EN CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN NA EMPRESA.**
- **MASTER OFICIAL EN DIRECCIÓN E PLANIFICACIÓN DO TURISMO.**
- **MASTER OFICIAL EN XESTION EMPRESARIAL DO DEPORTE**

Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web <http://www.fcetou.uvigo.es/>

¡Ven a visitarnos!

Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
004M006V01101	Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento	2c	3

004M006V01102	Sistema de Información Financeira para a Empresa	1c	3
004M006V01103	Temas Avanzados en Control de Xestión	1c	3
004M006V01104	Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados	1c	3
004M006V01105	Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións	1c	3
004M006V01106	Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal	1c	3
004M006V01107	Habilidades Directivas	1c	3
004M006V01108	Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i	2c	3
004M006V01109	Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade	1c	3
004M006V01110	Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio	1c	3
004M006V01201	Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación	2c	4
004M006V01202	Creación de Empresas de Base Tecnolóxica	1c	3
004M006V01203	Sistemas Español e Galego de Innovación	2c	3
004M006V01204	Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade	2c	3
004M006V01205	Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas	2c	3
004M006V01206	Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea	2c	3
004M006V01207	Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión	2c	5
004M006V01208	Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos	1c	3
004M006V01209	Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua	2c	3

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento**

Materia	Sistema de Diagnóstico Estratéxico e Xestión do Coñecemento			
Código	O04M006V01101			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Dieguez Castrillon, Maria Isabel			
Profesorado	Dieguez Castrillon, Maria Isabel López Ruiz, Victor Raúl Peña Domingo, Nevado Rodríguez Domínguez, María del Mar Vila Alonso, Maria Mercedes			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código		
A1	Capacidade de organización e planificación	
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións	
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais	
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes	
A7	Capacidade para a toma de decisións	
A8	Capacidade para a resolución de problemas	
A17	Habilidade para a planificación, posta en práctica e avaliación crítica de proxectos innovadores	
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial	
B8	Capacidade para identificar motores de éxito das empresas de base tecnolóxica	
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma	

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer o concepto de competencia distintiva	saber	A4
Coñecer o concepto de xestión do coñecemento	saber	A4
Coñecer as fases da xestión do coñecemento	saber	A4
Coñecer o proceso de dirección estratéxica	saber	A4
Formular estratexias concretas e avaliar alternativas estratéxicas	saber saber facer	A17 B16
Implantar opcións estratéxicas	saber saber facer	A1 A2 B8 B16

Realizar diagnósticos estratégicos	saber facer	A5 A8 A18 B16 B17
Medir intanxibles	saber facer	A2 A4 B16
Empregar as ferramentas da dirección estratéxica e xestión do coñecemento	saber facer	A6 A7 A8 A17 B16

Contidos

Tema	
Modulo I	Fases do proceso de dirección estratéxica: Formulación da estratexia. Valoración de alternativas estratéxicas. Implantación da estratexia. Ferramentas utilizadas no proceso de dirección estratéxica
Modulo II	Xestión do coñecemento : A xestión do coñecemento: Introducción. Concepto e aplicacións na empresa. O capital intelectual. Principios da xestión do coñecemento. Estratexia de implantación. Modelos de xestión do coñecemento

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Traballos de aula	5	15	20
Traballos tutelados	0	28	28
Sesión maxistral	5	0	5
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de casos prácticos relacionados cos temas de situacións
Traballos de aula	Na aula principiarase a realización de traballos relacionados cos temas, para a súa continuidade posteriormente como traballo tutelado pola coordinadora da materia
Traballos tutelados	Traballos prácticos sobre os contidos da materia tutelados pola coordinadora da materia
Sesión maxistral	Docentes expertos nos temas explicarán conceptos básicos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Traballos tutelados Para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballos encomendados polos profesores da materia. Valorarase a entrega e calidade de dous traballos, un de cada modulo.	80
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xuño. Neste caso é obrigatoria a realización con resultados satisfactorios de dous traballos e a superación da proba de seguimento. Exame de segunda convocatoria: Realízase un exame no mes de xullo para aqueles estudantes que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota. Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Garrido Bug, S, **Dirección estratégica**, McGraw-Hill,

Grant, R.M, **Dirección estratégica**, Civitas,

Navas López, J.E. y Guerras Martín, L.A, **La dirección estratégica en la empresa. Teoría y aplicaciones**, Thomson Cívita,

Ventura Victoria, J, **Análisis estratégico de la empresa**, Thomson,

Valhondo, Domingo, **Gestión del conocimiento del mito a la realidad.**, Diaz de Santos,

Nevado D.; López V. R., **El capital intelectual: valoración y medición**, Prentice Hall,

Hislop, Donald, **Knowledge management in organisations a critical introduction**, Oxford University Press,

<http://www.clusterconocimiento.com>,

<http://www.brint.com/>,

<http://eknowledgecenter.com/>,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema de Información Financeira para a Empresa**

Materia	Sistema de Información Financeira para a Empresa			
Código	O04M006V01102			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Gallego Rodríguez, María Elena			
Profesorado	Gallego Rodríguez, María Elena González García, José Regueiro Vazquez, Juan Jose Rivero Fernández, M ^a Dolores Sánchez Fernández, Patricio			
Correo-e				
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia configúrase como unha ferramenta básica para o coñecemento da situación económico-financiera da empresa, proporcionando ao alumno os instrumentos necesarios para favorecer a toma de decisións implícitas na xestión da empresa. A materia desenvolverase partindo dos fundamentos teóricos que sustentan a ciencia contable, para a continuación, introducirse na normativa legal que a formaliza e estudar en profundidade a problemática asociada á valoración e á análise dos estados financeiros, desde unha perspectiva práctica, co fin de chegar ao alumnado á interpretación dos mesmos e á toma de decisións en base á información neles contida.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados		
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións		
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais		
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A7	Capacidade para a toma de decisións		
A8	Capacidade para a resolución de problemas		
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)		
A11	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames		
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes		
A13	Capacidade de aprendizaxe		
A17	Habilidade para a planificación, posta en práctica e avaliación crítica de proxectos innovadores		
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B14	Comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual, a preocupación pola calidade		
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	-----------	---------------------------------------

Utilizar os conceptos e principios básicos da información financeira da empresa	saber facer	A2 A3 A7 A8 A11
Entender o método contable e o ciclo contable, co fin de obter estados financeiros e saber interpretalos	saber saber facer	A1 A4 A5 A6 A11 B4
Coñecer a lexislación contable en vigor	saber	A10 A11 A12
Aproximarse á problemática contable asociada á valoración	saber	A6 A7 A8 A19
Saber aplicar na práctica os coñecementos teóricos adquiridos	saber facer	A6 A7 A17 B14 B16
Xerar a habilidade necesaria para buscar e utilizar a información procedente de diferentes fontes de carácter económico-financieira	saber facer Saber estar / ser	A9 A10 A12 A13 B16

Contidos

Tema	
1. A información financeira para a toma de decisións	Información financeira como ferramenta empresarial
2. Problemática contable asociada á valoración	Criterios de valoración Recoñecemento e valoración do Inmobilizado Material e dos Investimentos Inmobiliarios Inmobilizado Intanxible Activos non correntes mantidos para a venda Valoración das existencias Arrendamentos Subvenciones e Doazóns Recoñecemento e valoración dos instrumentos financeiros
3. As contas anuais	Balance de Situación. Conta de Resultados. Memoria Estado de cambios no patrimonio neto Estado de fluxos de efectivo.
4. Información financeira derivada de contas anuais	Análise económico financieiro Ratios de patrimonio Ratios de resultado

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	20.5	28
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	15	15
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Sesión maxistral	7	0	7
Probas de autoavaliación	0	3	3
Outras	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Resolución de problemas e/ou exercicios	Clases prácticas e traballo titorizado do alumno, facendo especial fincapé na resolución de exercicios.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Traballo persoal do alumno de cara á resolución de exercicios
Estudo de casos/análises de situacións	Aplicación práctica dos coñecementos adquiridos nas aulas e no traballo autónomo do alumnado
Sesión maxistral	Clase teórica

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada ao alumnado por parte do profesorado da materia. Atención, ben de xeito presencial ou ben de xeito virtual, segundo corresponda
Estudo de casos/análises de situacións	Atención personalizada ao alumnado por parte do profesorado da materia. Atención, ben de xeito presencial ou ben de xeito virtual, segundo corresponda

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Estudos de situacións de empresas reais. Casos reais	60
Probas de autoavaliación	Tests realizados na plataforma de ensino virtual da Universidade a xeito de autoavaliación por parte do alumnado	20
Outras	Proba de seguimento da materia a realizar na data establecida pola coordinación do Master. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua ou que non se tiveran acollido a esta opción de avaliación. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Mallo y Pulido, **Contabilidad financiera. Un enfoque actual**, 2008,
Gallego Díez y Vara, **Manual práctico de contabilidad fina**, 2008,
Muñoz Merchante, Angel, **Análisis de estados financieros. Teoría y práctica**, 2005,
Urías Valiente, Jesús, **Análisis de Estados Financieros**, 1995,
(BOE 20 noviembre de 2007), **Plan General de Contabilidad**, 2007,
(BOE 21 noviembre de 2007), **Plan General de Contabilidad PYMES**, 2007,
Asociación Española de Contabilidad y Administración de Empresas (AECA), <http://www.aeca.es/>,
Banco de España, <http://www.bde.es/webbde/es/>,
Comisión Nacional del Mercado de Valores (CNMV), <http://www.cnmv.es/index.htm>,
Instituto de Censores Jurados de Cuentas de España (ICJCE), <http://www.icjce.es/index.php>,
Instituto Español de Analistas Financieros, <http://www.ieaf.es/index.php>,
Registro de Economistas Auditores (REA), <http://www.rea.es/>,
Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas (ICAC), <http://www.icac.meh.es/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade/O04M006V01109
Temas Avanzados en Control de Xestión/O04M006V01103

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumno na materia e concíbese flexible. En consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Asemade, achégase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Temas Avanzados en Control de Xestión**

Materia	Temas Avanzados en Control de Xestión			
Código	O04M006V01103			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Gonzalez Sanchez, Maria Beatriz			
Profesorado	Breijo Viladesuso, Ignacio Caride González, Carlos Alberto Gonzalez Sanchez, Maria Beatriz Lopez-Valeiras Sampedro, Ernesto Sanchez Alonso, Felix			
Correo-e				
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun entorno empresarial cambiante adquiren especial importancia os sistemas de control de xestión entendidos como unha ferramenta que facilita a implantación da estratexia empresarial e o máximo aproveitamento dos recursos ao dispor da empresa. Isto é aínda máis claro nun contexto de creación, dirección e innovación empresarial onde resulta imprescindible avaliar o rendemento empresarial non exclusivamente con criterios financeiros e alinear os recursos empresariais coa estratexia previamente definida.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	-----------	---------------------------------------

Capacitar ó alumno para implantar un sistema de Control de Xestión na empresa que lles permita medir o resultado da xestión respecto ó cumprimento dos obxectivos previamente fixados.		A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 B1 B2 B3 B4 B5
Desenvolver unha visión fundamentalmente práctica sobre o concepto do Control de Xestión na empresa.	saber facer	A2 A5 A6 A7 A9 B1 B4 B5
Coñecer todos os elementos e ferramentas que compoñen un sistema de Control de Xestión.	saber	A2 A5 B2
Coñecer as novas ferramentas que permitirán a análise da situación da empresa e a verificación do cumprimento dos obxectivos pre-fixados.	saber	A6 A7 A8 B2 B4
Fomentar no alumno o razoamento con criterios económicos.	saber	A2 A3 B2 B5

Contidos

Tema	
I Fundamentos do Control de Xestión: Introducción e conceptos xerais.	1.1.- Estratexia empresarial 1.2.- Na procura do equilibrio entre a innovación e o control. As palancas de control 1.3.- Os sistemas diagnósticos. A determinación dos factores clave de éxito 1.4.- Os recursos estratéxicos Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (1ª PARTE)
II Elementos para o deseño da estrutura básica de Control de Xestión.	2.1.- A información de custos e o control de xestión 2.2.- Os orzamentos e as desviacións orzamentarias Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (2ª PARTE)
III Sistema de indicadores e medida da rendibilidade.	3.1. A información de xestión e os novos entornos competitivos 3.2. Indicadores e estratexia 3.3. Factores chave como ligazón entre a estratexia e os indicadores de xestión 3.4. Os obxetivos da empresa como ligazón entre os factores chave e os indicadores de xestión 3.5. Definición dos indicadores de xestión 3.6. Elementos do deseño dun sistema de indicadores 3.7. Formas de presentación dos indicadores de control de xestión 3.8. Exemplos de indicadores de control de xestión Caso práctico: Adegas Corneira, S.L. (3ª PARTE)
IV O Cadro de Mando Integral.	4.1 Ferramenta útil para implantar a estratexia e alinear os intereses dos traballadores cos da organización. 4.2 As catro perspectivas do cadro de mando integral
V Exemplos e resultados obtidos ó implantar un sistema de Control de Xestión.	Casos de aplicación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	5	10

Resolución de problemas e/ou exercicios	5	25	30
Obradoiros	5	5	10
Probas de resposta curta	2	8	10
Estudo de casos/análise de situacións	10	5	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Cada unha das sesións terá como obxecto o estudo dun dos cinco bloques temáticos e en cada unha das sesións levaráse a cabo unha explicación teórica dos fundamentos e conceptos xerais, co apoio das transparencias, que non deberá exceder os 60 minutos de duración
Resolución de problemas e/ou exercicios	De seguido a esta introdución, imprescindible para iniciarse na análise posterior, o resto da sesión desenvolverase a través da análise de casos prácticos especialmente deseñados para a discusión entre os participantes e o profesor e para analizar as cuestións relacionadas coa problemática formulada. O traballo do alumnado organizarase en grupos que discutirán e analizarán previamente o caso, para a continuación, dun xeito activo, propór ao resto dos alumnos da aula as súas conclusións.
Obradoiros	En 2/3 das sesións asistirá un profesional implicado nun departamento de control de xestión dunha empresa para que explique a súa experiencia no ámbito específico obxecto de estudo

Atención personalizada

Probas	Descrición
Probas de resposta curta	
Estudo de casos/análise de situacións	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de resposta curta	Cuestionarios nos que se consultará sobre as cuestións teórico/prácticas que se espuxeron nas sesións. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	30%
Estudo de casos/análise de situacións	Informes entregados polos alumnos nos que se recollerán as conclusións máis salientables dos casos prácticos entregados previamente.	70%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua. Para ser avaliado deste xeito compe a asistencia cando menos ao 80% das horas de docencia presencial.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter asistido a un mínimo do 80% das horas de docencia presencial, ou ben debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Básica:

Anthony, Robert N and Govindarajan, Vijay (2007): Management Control System, 12th Edition. Mc Graw Hill.

Complementaria:

Pérez-Carballo Veiga, J. F. (2006): Control de la Gestión empresarial. Texto y casos, 6ª edición. ESIC.

Muñiz, Luis (2003): Cómo implantar un sistema de Control de Gestión en la práctica. Editorial Gestión 2000

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados**

Materia	Métodos Cuantitativos e Cualitativos de Análise Avanzados			
Código	004M006V01104			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Perez Gonzalez, Ana			
Profesorado	Cotos Yañez, Tomas Raimundo Perez Gonzalez, Ana			
Correo-e	anapg@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Nesta materia introdúcese e promóvese o razoamento inductivo e a utilización de técnicas estatísticas para tomar as decisións adecuadas no marco da creación e dirección de empresas.			

Competencias de titulación

Código	
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para a toma de decisións	saber	A7
Capacidade para a resolución de problemas	saber facer	A8
Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado	saber facer	A19
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer	B16
Habilidade para traballar de forma autónoma	Saber estar / ser	B17

Contidos

Tema
1. Introducción á Inferencia Estatística
2. Estatística non paramétrica
3. Análise da Varianza
4. Análise Factorial
5. Análise de Conglomerados
6. Análise Discriminante

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	7.5	12.5
Sesión maxistral	10	25	35
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	0	5
Traballos e proxectos	0	22.5	22.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	En clase e para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	En clase e para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame final teórico/práctico da materia.	50
Traballos e proxectos	Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

la Estadística y sus aplicaciones. Pirámide.

- Peña, D. (2002): "Regresión y Diseño de Experimentos". Ciencias Sociales. Alianza Editorial.

- Daniel Peña(2005): Análisis de datos multivariantes. McGraw Hill.

- Cuadras, C.M. (1991): Métodos de Análisis Multivariante. Editorial Universitaria de Barcelona --Jonson, D. (2000). Métodos multivariados aplicados al análisis de datos. Análisis multivariante. Prentice Hall.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións**

Materia	Temas Avanzados en Dirección e Administración de Operacións			
Código	O04M006V01105			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez López, Nuria			
Profesorado	Ávila Pérez, Juan Manuel Crespo Franco, Tony Diz Comesaña, María Eva López González, Rafael Martínez Pintos, Alberto Mondragón Adrián, Coronado Rodríguez López, Nuria			
Correo-e	nrl@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia abórdanse aspectos estratéxicos esenciais relacionados coa actividade básica diaria da empresa. Deste xeito afóndase no proceso de definición da estratexia de operacións e na selección das principais decisións estratéxicas, que van desde a selección de produto e proceso até a xestión dos materiais, pasando polas decisións de distribución en planta, subcontratación, capacidade e localización, e facendo un especial fincapé na xestión de proxectos.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados		
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións		
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais		
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A7	Capacidade para a toma de decisións		
A8	Capacidade para a resolución de problemas		
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio		
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)		
A13	Capacidade de aprendizaxe		
A16	Dominio da xestión de proxectos		
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado		
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares		
B2	Capacidade crítica e autocrítica		
B10	Capacidade para a xestión internacional da empresa		
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Formular, implantar e controlar a estratexia de operacións	saber saber facer	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B2 B10 B16
Buscar e analizar información provinte de fontes diversas	saber facer	A6 A10 B17
Adquirir capacidade de resolución de problemas	saber saber facer	A7 A8 A19
Adquirir capacidade de comunicación	saber	A9
Favorecer o traballo en equipo	Saber estar / ser	B1
Adquirir a capacidade de traballo autónomo	Saber estar / ser	A13 B17
Adquirir a capacidade de xestionar proxectos	saber saber facer	A16

Contidos

Tema	
PLANIFICACIÓN ESTRATÉXICA DAS OPERACIÓNES.	Características e evolución dos sistemas produtivos. Contido das estratexias de operacións: Formulación de obxectivos e deseño de políticas. Proceso de formulación dunha estratexia de operacións. Cadea de Sumnistros.
ESTRATEXIAS DE PRODUTO E PROCESO.	Decisións de produto e proceso. Integración vertical. Subcontratación competitiva. Subcontratación avanzada ou cooperativa.
DIRECCIÓN E ADMINISTRACIÓN DE PROXECTOS	A administración de proxectos. A programación de proxectos.
DECISIÓNS DE CAPACIDADE E LOCALIZACIÓN.	Concepto e planificación da capacidade. Concepto e factores determinantes da localización. Estratexias de localización. Localización internacional.
SISTEMAS DE PLANIFICACIÓN E CONTROL DE INVENTARIOS E MATERIAIS.	Formulacións fundamentais sobre os materiais e inventarios na empresa. Métodos de xestión e planificación das necesidades de materiais e inventarios.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5.5	10	15.5
Estudo de casos/análises de situacións	7.5	49.5	57
Outros	2	0	2
Probas de tipo test	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación, análise, resolución e debate de casos e situacións relacionadas coa materia.
Outros	Titorías individualizadas ou en grupo sobre a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Resolución de dúbidas e, no seu caso, debate dos contidos tratados durante as sesións maxistrals. Apoio e orientación na resolución dos casos formulados, tanto nas sesións presenciais como nas horas de titorización.

Estudo de casos/análises de situacións Resolución de dúbidas e, no seu caso, debate dos contidos tratados durante as sesións maxistrals. Apoio e orientación na resolución dos casos formulados, tanto nas sesións presenciais como nas horas de titorización.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Resolución dos casos propostos nas clases presenciais.	80%
Probas de tipo test	Pequena proba de seguimento sobre os contidos tratados na materia. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Oportunidades de avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xaneiro) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

CHASE, R. B.; AQUILANO, N. J. y JACOBS, F. R., **Administración de Producción y Operaciones**, 2005,
CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., **Producción. Planificación, Programación e Control**, 2005,
CRESPO FRANCO, T. y PIÑEIRO GARCÍA, P., **Producción. Planificación, Programación e Control. Exercicios Resoltos**, 2005,
FERNÁNDEZ, E.; AVELLA, L. y FERNÁNDEZ, M., **Estrategia de Producción**, 2006,
KRAJEWSKI, L. J. y RITZMAN, L. P., **Administración de Operaciones. Estrategia y Análisis**, 2000,
MIRANDA, F. J.; RUBIO, S.; CHAMORRO, A. y BAÑEGIL, T., **Manual de Dirección de Operaciones**, 2005,
SCHROEDER, R. G., **Administración de Operaciones. Concepto y Casos Contemporáneos**, 2004,
RODRÍGUEZ-LÓPEZ, N.; GARCÍA VAZQUEZ, J.M., **Formas de goberno vertical e xestión empresarial**, 2007,

Recomendacións

Outros comentarios

O alumno necesitará ter adquiridos os coñecementos e capacidades propias das materias introdutorias relacionadas coa Economía da Empresa e a Administración. É aconsellable, aínda que non imprescindible posuír coñecementos básicos de Dirección de Operacións.

Naqueles casos nos que algún alumno necesite apoio para conseguir estes coñecementos e capacidades, deberase pór en contacto con algún dos profesores da materia, que lle proporcionará recursos adaptados ás súas necesidades.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal**

Materia	Economía de Redes: a Euro-rexión Galicia-Norte de Portugal			
Código	O04M006V01106			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Dominguez Castro, Luis			
Profesorado	Blanco Tuimil, Pilar Dominguez Castro, Luis Garcia Gonzalezllanos, Aureliano Montes Pardo, Francisco Javier Pacheco Vieira, Elvira			
Correo-e	dominguez@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta Materia pretende afondar no coñecemento do espazo territorial no que se van crear e innovar as empresas, analizando a estrutura de oportunidade que representa o período de programación comunitaria 2007-2013.			

Competencias de titulación

Código	
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A13	Capacidade de aprendizaxe
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B5	Creatividade
B9	Capacidade de comunicación multicultural
B10	Capacidade para a xestión internacional da empresa
B11	Coñecemento e contextualización da realidade e potencialidades da eurorrexión Galicia-Norte de Portugal
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade para solucionar problemas en contextos novos e multidisciplinares	saber facer	A8
Capacidade para procesar e transmitir información a públicos entendidos e non entendidos na materia	saber facer	A9 B9
Ter capacidade para comparar as principais estruturas de cooperación da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal.	saber saber facer	B5 B11 B17
Saber cal é a situación DAFO da Eurorrexión.	saber	B11
Ser capaces de traballar cos documentos estratéxicos de referencia na Eurorrexión.	saber facer	A6 A13 A19 B11 B16
Ser capaces de valorar a cooperación entre países como unha forma de superar os atrancos ao desenvolvemento nas periferias.	Saber estar / ser	B2 B9 B10

Contidos	
Tema	
2. As estruturas de cooperación na Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal	- A Comunidade de Traballo - O Eixo Atlántico do Noroeste Peninsular - As Comunidades Territoriais de Cooperación - O EURES Transfronteirizo - A AECT - Outras estruturas: CECOTRAN.
3. A situación DAFO da Eurorrexión	- Debilidades - Ameazas - Fortalezas - Oportunidades
4. Os documentos estratéxicos de referencia	-As directrices comunitarias - O QREN de Portugal - A Estratexia Galicia 2020 - O Norte 2015 da Região Norte - O plan estratéxico de cooperación da Comunidade de Traballo - A Axenda estratéxica do Eixo Atlántico.
4. A internacionalización das empresas da Eurorrexión	- Estratexias de internacionalización. - Perspectivas de internacionalización no contexto actual.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas autónomas a través de TIC	10	25	35
Sesión maxistral	18	10	28
Probas de tipo test	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación a nivel práctico da teoría do programa nun contexto determinado. Exercicios prácticos a través das TIC.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumnado recibirá orientacións para a resolución dos exercicios e/ou problemas e probas de tipo test. Así mesmo, terá resposta a súas dúbidas, a través da plataforma de teledocencia
Probas	Descrición
Probas de tipo test	

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Prácticas autónomas a través de TIC	Resolución de exercicios a través de TIC relacionados coa elaboración dun DAFO propio sobre a Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal, aplicado ao modelo de negocio escollido polo alumnado	80
Probas de tipo test	Resolución dun cuestionario de respostas múltiples, a través da plataforma de teledocencia, sobre o DAFO da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Traballos e outras actividades:

Entrega durante o período de clases presenciais. Día límite de entrega: 15 días despois da última sesión presencial

Para a primeira convocatoria, o alumnado deberá realizar unha análise DAFO da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal contando, como punto de partida, coa documentación que estará dispoñible na plataforma FAITIC.

Segunda convocatoria: Na segunda convocatoria, o alumnado deberá corrixir, emendar e completar os exercicios e probas

propostos para a primeira convocatoria ou resolver exercicios e/ou problemas novos. Neste último caso, o alumnado deberá realizar un ensaio, non superior, as 6.000 palabras, sobre as redes de cooperación empresarial na fronteira hispano-lusa.

Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Domínguez, L. (dir.), **Europa e a cooperación transfronteiriça**, Porto: Eixo Atlântico, 2006,

Domínguez, L., (dir.), **A cooperación transfronteiriça Portugal-Espanha**, Lisboa/Porto: IFDR/Eixo Atlântico, 2008,

http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_es.htm,

<http://www.eixoatlantico.com>,

<http://www.conselleriadefacenda.es/plan-estratexico/index.html>,

<http://gnpaect.eu>,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Habilidades Directivas**

Materia	Habilidades Directivas			
Código	004M006V01107			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Informática Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Molinos Casal, Juan José			
Profesorado	Gomez Carnero, Susana Molinos Casal, Juan José			
Correo-e	juanjo.molinos@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	A creación e dirección, así como a xestión da innovación, tanto de empresas como de outras institucións/organizacións públicas e privadas, require profesionais cualificados que presenten un amplo conxunto de habilidades que lles permita desenvolver o seu traballo con éxito.			

Esta cualificación obtense cun conxunto de materias que aportan os coñecementos específicos e as habilidades propias da dirección e outras de natureza instrumental.

Máis concretamente, a materia pretende familiarizar e adestrar aos alumnos en recursos e estratexias que faciliten o desenvolvemento do labor directivo optimizando o rendemento orientado á consecución do obxectivo en función da organización.

O constante cambio ao que se encontra sometida a actividade empresarial esixe a os seus profesionais a adaptación continua a este complexo panorama e para iso nada mellor que botar man das habilidades directivas, que axudarán ao alumno a mellorar a comunicación, a xestión de equipos ou a tomar decisións ante situacións complexas e conflitivas, favorecendo así unha imaxe de autoeficacia e satisfacción persoal.

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A13	Capacidade de aprendizaxe
A16	Dominio da xestión de proxectos
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade
B6	Lideranza
B9	Capacidade de comunicación multicultural
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	-----------	---------------------------------------

Desenvolver a capacidade para propoñer estratexias de éxito, tanto baseadas na explotación de oportunidades de mercado percibidas como nas competencias distintivas da empresa.	saber facer	A2 A3 A6 A8 B5 B16
Adquirir capacidades de liderado de equipos de traballo.	saber Saber estar / ser	A7 A9 A16 B1 B2 B6 B9
Ser quen de comunicar conceptos e ideas de xeito claro e directo, tanto de palabra como por escrito.	saber facer	A1 A9 A12 B4 B9
Dominar diferentes recursos para a realización de presentacións públicas.	saber facer	A6 A13 B5 B17

Contidos

Tema	
Coñecerse para mellorar	(*)(*)
Comunicación: como lograr que me atendan e que me entendan	
A fidelización do cliente: ser unha referencia	
Xestión do tempo	(*)(*)
Habilidades directivas 2.0	(*)(*)

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	12	30	42
Probos de tipo test	1	7	8
Traballos e proxectos	2.5	22.5	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia, conceptos teóricos, casos prácticos, etc.

Atención personalizada

Probos	Descrición
Traballos e proxectos	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probos de tipo test	Os alumnos deberán realizar una proba tipo test dos contidos presentados nas clases maxistras, sendo obrigatoria para superar a materia. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	50
Traballos e proxectos	Os alumnos deberán entregar nas datas indicadas a análise dos casos que se propoñan polo profesor. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación xeral.

Aqueles alumnos que asistan a máis do 80% das clases poderán acollerse ao seguinte criterio de avaliación:

- Proba tipo test 50%

- Traballos e proxectos 40%

- Asistencia 10%

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia en primeira convocatoria. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 70% da nota e deberán entregar un traballo que suporá o 30% restante.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Blanchard, **Todos a una. Tres pasos clave para crear un equipo de alto nivel**, 2006,

Casado, **Coaching directivo. Desarrollando el liderazgo**, 2003,

Elorza y Fernández Aguado, **Progreso directivo y coaching empresarial**, 2005,

Feldman, D., **Coaching**, 2003,

McKenna, **Primero entre iguales, cómo formar y dirigir un equipo de profesionales**, Últiman edición,

Mosley, **Supervisión. La práctica del empowerment, desarrollo de equipos de trabajo y su motivación**, 2005,

Puchol, L., **El libro de las habilidades directivas**, 2006,

Thomas, J., **Negociar para ganar: cómo conseguir siempre el mejor acuerdo**, 2005,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Os alumnos poderán optar ao inicio do curso, e até o prazo fixado polos profesores, por un sistema de avaliación para asistentes ou por un sistema de avaliación para non asistentes.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i**

Materia	Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i			
Código	O04M006V01108			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Profesorado	Dominguez Martinez, Jose Francisco Iglesias Galán, María Hilda Monasterioguren Aitor, Veiga Sinde Cantorna, Ana Isabel			
Correo-e	asinde@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o alumnado coñeza en profundidade as metodoloxías, modelos e técnicas de xestión de proxectos de innovación.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A11	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A13	Capacidade de aprendizaxe
A15	Dominio das técnicas de xestión da innovación
A16	Dominio da xestión de proxectos
A17	Habilidade para a planificación, posta en práctica e avaliación crítica de proxectos innovadores
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade
B6	Lideranza
B7	Desenvolvemento da iniciativa emprendedora
B9	Capacidade de comunicación multicultural
B10	Capacidade para a xestión internacional da empresa
B11	Coñecemento e contextualización da realidade e potencialidades da eurorrexión Galicia-Norte de Portugal
B12	Competencias para a avaliación do impacto económico das novas tecnoloxías
B13	Capacidade para valorar as distintas vías de acceso á tecnoloxía por parte das empresas
B14	Comprender a importancia da tecnoloxía dentro da empresa actual, a preocupación pola calidade
B15	Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas

B16 Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

B17 Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Asimilar coñecementos	saber	B1
Comprender a importancia da xeración interna de tecnoloxía a través do desenvolvemento de proxectos de I+D+i	saber	A6 A9 A15 A18 B2 B12 B13
Concebir, diseñar, implementar y adaptar proxectos de investigación	saber facer	A2 B2 B3 B11 B12 B13 B16
Coñecer e identificar as diferentes etapas asociadas ao desenvolvemento de proxectos de I+D+i e os elementos críticos de cada unha delas	saber saber facer	A1 A2 A5 A15 A16 A17 B16
Comunicar coñecementos, razóns últimas y conclusións de un modo claro y sin ambigüedades	saber facer Saber estar / ser	B1 B6 B7 B14
Coñecer, identificar e valorar as principais vías para a comercialización de proxectos de I+D+i	saber saber facer	A1 A2 A15 A16 A18 B13
Analizar críticamente, evaluar y sintetizar ideas nuevas y complejas	saber facer Saber estar / ser	B10 B17
Coñecer e analizar os principais mecanismos para garantir a transferencia de tecnoloxía sen vulnerar os dereitos das partes que interveñen	saber saber facer	A1 A3 A11 A15 A16 B13 B14
Asimilar la evolución experimentada por el concepto calidad y su gestión	saber	A9 B1
Analizar e valorar en qué casos é recomendable o desenvolvemento interno da tecnoloxía	saber facer	A5 A11 A15 A16 A17 B12 B13 B14
Comprender en toda su amplitud la filosofía de la Calidad Total y entender las implicaciones de la implantación en la empresa de la filosofía de la Calidad Total	saber	A9 B1 B5 B10

Coñecer, identificar e traballar con ferramentas específicas que apoian a dirección de proxectos	saber saber facer	A1 A2 A3 A15 A16 B13 B14
Interiorizar la importancia del papel de los recursos humanos en la consecución de la Calidad Total	saber saber facer	A4 A8 B1
Elaborar e presentar propostas de proxectos de I+D+i	saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A3 A5 A15 A16 A17 A18 B2 B4 B5 B7 B13 B14 B15 B16 B17
Integrar la filosofía de Calidad Total en un ámbito más amplio y combinado con comportamientos socialmente responsables y por la preocupación por el medioambiente	saber facer	A9 A12 A13 B1 B2 B7 B9
Diseñar e implantar sistemas de gestión de la calidad según ISO 9000	saber facer	A9 A19 B10 B16 B17

Contidos

Tema	
TEMA 1. Dirección de proxectos.	Definición do proxecto. Tipoloxía de proxectos: segundo o nivel de risco e en función do obxecto. Fases no desenvolvemento de proxectos Criterios e métodos de avaliación de proxectos de I+D+i. Ferramentas de apoio: Xestión da carteira tecnolóxica, análise de patentes, análise de mercado...
TEMA 2. Planificación de proxectos	Xestión de tarefas Xestión de recursos Asignación de recursos Programación Custos e recursos Elaboración da memoria do proxecto
TEMA 3. O risco e a incerteza na dirección de proxectos e xestión de cambios.	Definición de risco Ciclo de avaliación Comunicación Xestión de problemas Xestión de cambios: Obxectivos e tipos. Proceso a seguir Xestión correcta
TEMA 4. A certificación de proxectos de I+D+i	As normas UNE 166000 Proceso de certificación de proxectos de I+D+i Vantaxes de certificar proxectos
TEMA 5. Proceso de control e peche de proxectos	Control financeiro: Estimación Proceso de seguimento e valoración do estado do proxecto O peche do proxecto.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	5	15	20
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Traballos e proxectos	4	24	28
Outras	1	6	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos teórico-prácticos recollidos no temario da materia, fomentando a participación por parte do alumnado
Estudo de casos/análises de situacións	Realización de prácticas que serán entregadas polo alumnado e nas que se valorará a súa capacidade na aplicación dos conceptos e ferramentas para a xestión de proxectos explicadas

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.
Estudo de casos/análises de situacións	O alumnado contará ao longo do período de preparación da materia co apoio do profesorado, ben a través de titorías presenciais ou ben a través de titorías telemáticas.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	
Outras	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	O alumno deberá realizar e entregar unha serie de prácticas que serán entregadas, nas que se valorará tanto a resolución como a presentación, redacción e exposición das conclusións	15
Traballos e proxectos	Deberá elaborarse unha proposta de proxecto de I+D+i que se exporá públicamente.	60
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	25

Outros comentarios sobre a Avaliación**Outros comentarios e segunda convocatoria****Oportunidades de avaliación**

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xuño) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere algunha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

AENOR, **UNE 166000**, 2006,

AENOR, **UNE 166001**, 2006,

ECHEVARRÍA JADRAQUE, D., **MANUAL PARA PROJECT MANAGERS: CÓMO GESTIONAR PROYECTOS CON ÉXITO**, 2011,

HORINE, G.M., **GESTIÓN DE PROYECTOS: EDICIÓN REVISADA Y ACTUALIZADA 2010**, 2009,

---

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión/O04M006V01207

Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea/O04M006V01206

Sistemas Español e Galego de Innovación/O04M006V01203

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación/O04M006V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS**Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade**

Materia	Financiamento para a Creación e Crecemento da Empresa: Planificación, Análise de Custos e Rendabilidade			
Código	O04M006V01109			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Villanueva Villar, Mónica			
Profesorado	Barajas Alonso, Angel Antonio Villanueva Villar, Mónica			
Correo-e				
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia, de tres créditos ECTS, impártese dentro do módulo Creación de Empresas e ten unha relevancia especial dentro do Máster Oficial posto que vai permitir aos alumnos a posibilidade de ser quen de crear unha empresa cun coñecemento profundo da rendibilidade posible e asegurar a supervivencia futura			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade
B7	Desenvolvemento da iniciativa emprendedora

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Manexo de ferramentas financeiras para a creación e desenvolvemento da empresa.	saber facer	A4 A5
Análise das formas de financiamento.	saber	A4
Avaliación do financiamento en comparación co rendimento obtido dos investimentos.	saber facer	A2 A3
Traballar con risco financeiro	saber facer	A6 A7 A8

Realizar un diagnóstico económico-financiero dunha empresa.

saber facer A1
Saber estar / ser A4
A7
A8
B1
B5
B7

Elaborar plans financeiros que aseguren a viabilidade dun proxecto de empresa.

saber facer A1
Saber estar / ser A2
A3
A4
A5
A6
A7
A8
B1
B2
B3
B4

Contidos

Tema

Tema 1: Análise e selección de fontes de financiamento operativo

1. Tipo de necesidades financeiras
2. Adecuada utilización das diferentes fontes de financiamento
3. Análise do funcionamento e custo das diferentes fontes financeiras.

Tema 2: Planificación Financeira

1. Planificación financeira a curto prazo
2. Planificación financeira a longo prazo.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	10	43	53
Sesión maxistral	5	10	15
Probas de tipo test	1	6	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Prácticas de laboratorio Resolución de exercicios e actividades

Sesión maxistral Exposición na aula, por parte do profesor dos contidos máis relevantes e de maior dificultade conceptual. Posibilidade de resolución e desenvolvemento de exemplos prácticos co obxectivo de clarificar os conceptos teóricos.

Atención personalizada

Metodoloxías

Descrición

Prácticas de laboratorio Aprendizaxe colaborativa a través dun conxunto de tarefas propostas ao alumnado, seguindo o seu itinerario de aprendizaxe. Atención a preguntas e dúbidas formuladas polo alumnado no desenvolvemento do seu traballo en grupo así como na elaboración dos exercicios na clase.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	Ejercicio que o alumno debe entregar ó profesor ó finalizar a clase	80
Probas de tipo test	Relación de preguntas tipo test relacionadas co temario.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

El conjunto de criterios de evaluación arriba expuesto constituye el sistema de evaluación continua. Para poder ser evaluado por este sistema hay que haber asistido al menos al 75% de las horas de docencia presencial.

Examen de segunda convocatoria:

Se realizará un examen en el mes de julio para los que no superasen la materia por el sistema de evaluación continua. En este caso, la calificación obtenida en el examen constituirá el 100% de la nota.

Bibliografía. Fontes de información

Pisón Fernández, I, **Dirección Financiera**, Pirámide,

Cibrán Ferraz, P; Villanueva, M, **Gestión Financiera. Teoría y casos prácticos**, Tórculo Edicións,

Cibrán Ferraz, P; Villanueva, M; Fernández, M.T, **Planificación Financiera. Teoría y casos prácticos.**, Tórculo Edicións,

López Lubián, F; García, P, **Finanzas en el mundo corporativo**, Mc Graw Hill,

Contreras, I; Durbán, S; Palacín, M; Ruiz, R, **Casos prácticos de finanzas corporativas**, Mc Graw Hill,

---

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumnado na materia e concíbese flexible. En consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Asemade, achégase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio**

Materia	Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio			
Código	O04M006V01110			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Ferro Soto, Carlos Antonio			
Profesorado	Ferro Soto, Carlos Antonio Gómez Gras, José María			
Correo-e	cferro@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	En esta materia preténdese que o alumnado coñeza técnicas de xeración de ideas e saiba elaborar un plan de empresas no que se desenvolva a idea de negocio xerada			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade
B6	Lideranza
B7	Desenvolvemento da iniciativa emprendedora
B8	Capacidade para identificar motores de éxito das empresas de base tecnolóxica
B9	Capacidade de comunicación multicultural
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Mellora dos esquemas creativos	saber facer	B5 B7
Capacidade de reflexión e análise sobre iniciativas emprendedoras	saber facer	B2 B7
Capacidade de organización e planificación	saber facer Saber estar / ser	A1 B17

Toma de decisións en grupo	saber facer Saber estar / ser	A7 A8 B1 B3 B6
Habilidade para a procura de información especializada provinte de distintas fontes	saber saber facer	A6
Capacidade para a toma de decisións e resolver problemas	saber facer Saber estar / ser	A7 A8
Capacidade de autocrítica	Saber estar / ser	B2
Coñecer os instrumentos e estratexias para desenvolver e controlar o proceso de creación dunha empresa	saber	A2
Diferenciar as principais características e fases dun plan de negocio	saber	A2
Avaliar técnica, comercial, económica e financeiramente un proxecto de empresa	saber saber facer	A3 A4 A5
Abordar de xeito sistemático e coherente todos e cada un dos capítulos do plan de empresa.	saber facer	A2 A3 A4 A5
Redactar con bo estilo.	saber facer	A9 B4 B9
Usar adecuadamente elementos gráficos (táboas, fotos, gráficos ou planos) para a comunicación escrita.	saber facer	B4
Manexar diversas fontes de información: bases de datos, asociacións empresariais, contactos con outras empresas, estatísticas oficiais, organismos públicos, etc.	saber facer	A6
Citar correctamente as fontes de información empregadas.	saber facer	A6 B4
Analizar, diagnosticar e resolver problemas inherentes á creación e desenvolvemento dun negocio	saber facer Saber estar / ser	A3 A7 A8 A10 A19 B7 B8 B16

Contidos

Tema

Emprendemento e ideas

Xeración de ideas: Técnicas e metodoloxías de creatividade
 Describir unha idea para un negocio. A misión
 Xestión das capacidades persoais para emprender

Planificación

Planificación de actividades iniciais
 Recombinación e mobilización de recursos
 Os recursos de asesoría e xestión ao/á emprendedor/a
 O plan de empresas
 Funcións do modelo de negocios
 Estrutura e desenvolvemento do modelo de negocios
 Preparación dun modelo de negocios

Estratexia

Estratexia emprendedora
 Implementación da estratexia emprendedora

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	0	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	5	5
Proxectos	0	54	54
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Sesión maxistral	Exposición por parte dos profesores dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas autónomas a través de TIC	tutorizar e orientar os estudantes de modo virtual, ó longo do cuatrimestre para darlle unidade os seus proxectos.
Proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan os alumnos, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de lideranza, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proxectos	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos
Prácticas autónomas a través de TIC	Resolución personalizada de problemas do alumnado á hora de levar á práctica os coñecementos teóricos adquiridos

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan os alumnos, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de lideranza, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.	80
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

En todas as actividades de avaliación valorarase a implicación, orixinalidade, estilo de presentación e comunicación, e adecuación ao tema, entre outros aspectos, segundo a actividade utilizada para a avaliación

Bibliografía. Fontes de información

<http://www.redepyme.com>,

<http://www.womanemprende.org>,

<http://www.bicgalicia.es>,

<http://www.plandeempresa.com/>,

<http://servicios.ipyme.org/planempresa/>,

VELASCO, F., **Aprender a elaborar un plan de negocio**, Ediciones Paidós Iberica, S.A,

GONZÁLEZ DOMÍNGUEZ, F.J, **Creación de Empresas. Guía para el desarrollo de iniciativas empresariales**, Pirámide,

GÓMEZ GRAS, J.M., et. al., **Manual para la creación de empresas por universitarios**, UMH: Observatorio Ocupacional,

GÓMEZ GRAS, J.M., **Estrategia para la competitividad de las PYMES. Especial referencia al proceso de creación de empresa.**, McGraw-Hill.,

MATEO DUENAS R., SAGARRA PORTA R., **Creación de Empresas. Teoría y Práctica**, Editorial Mc Graw Hill, Madr,

JIMÉNEZ QUINTERO, JA, **Dirección estratégica y viabilidad de empresas. Aplicaciones prácticas**, Madrid: Pirámide,

JIMÉNEZ QUINTERO, JA, **Dirección estratégica y viabilidad de empresas**, Madrid: Pirámide,

GIL, M.A.; GINER, F., **Cómo crear y hacer funcionar una empresa. Conceptos e instrumentos**, ESIC, Madrid.,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación**

Materia	Cadro Lexislativo e Fiscal para a Constitución, o Crecemento e a Innovación			
Código	004M006V01201			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito privado Economía aplicada			
Coordinador/a	Vaquero García, Alberto			
Profesorado	Menor Conde, Sara Tobio Rivas, Ana María Vaquero García, Alberto			
Correo-e	vaquero@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)Análisis desde la perspectiva de derecho mercantil y de la fiscalidad aplicada de las creación,dirección e innovación de la empresa			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)
A11	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B12	Competencias para a avaliación do impacto económico das novas tecnoloxías
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Adquirir coñecementos básicos para entender o funcionamento das empresas desde a perspectiva do dereito mercantil e a fiscalidade	saber facer	A2
(*)Realizar un traballo fin de estudos como complemento a la formación recibida	saber	A1 B1 B2
Estudar as principais variables mercantís e fiscais que afectan ao comportamento empresarial	saber	A1
(*)Capacidad para realizar un traballo de investigación inedito sobre alguno de los temas propuestos por los tutores asignados para dirigir el trabajo	saber	A3 B3 B4
Seleccionar a mellor forma para a constitución das empresas e optimizar o seu comportamento fiscal	saber facer	A5

Resolver cuestións que afectan o comportamento diario das empresas desde a visión do dereito e a fiscalidade aplicada	saber	A8
Capacidade para analizar as variables xurídicas e fiscais no ámbito empresarial	saber saber facer	A10
Asesorar desde a perspectiva mercantil e fiscal o comportamento das empresas	saber saber facer	A11
Coñecemento da fiscalidade no campo da I+D+i	saber saber facer	A18
Coñecer o impacto das decisións sobre o investimento en I+D+i	saber	B12
Aplicar os coñecementos adquiridos na materia a cuestións prácticas	saber	B16

Contidos

Tema	
Bloque 1: CADRO LEXISLATIVO NA CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN DA EMPRESA.	<p>Parte I: O EMPRESARIO INDIVIDUAL E SOCIAL. AS SOCIEDADES MERCANTIS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introducción 2. Elementos a valorar na escolla da forma xurídica 3. A figura do empresario 4. Diferenzas que existen entre unha sociedade mercantil e unha persoa física á hora de crear unha empresa 5. Diferenzas entre unha comunidade de bens, fronte a unha sociedade mercantil 6. Trámites para a creación dunha sociedade 7. As distintas formas xurídicas 8. Análise comparativa das principais formas xurídicas <p>Parte II: PROPIEDAD INDUSTRIAL</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Introducción ao estudo da propiedade industrial. 10. A patente. 11. Modelo de utilidade. Deseño industrial. Dereitos sobre creacións industriais 12. A marca e outros signos distintivos.
BLOQUE 2: ASPECTOS FISCAIS NA CREACIÓN, DIRECCIÓN E INNOVACIÓN DA EMPRESA	<p>Parte I: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS PEME</p> <p>Tema I: A fiscalidade nas PEME(I): O tratamento fiscal das actividades económicas no IRPF.</p> <p>Tema II: A fiscalidade nas PEME (II): Especial tratamento do réxime de entidades de reducida dimensión no Imposto sobre Sociedades</p> <p>Tema III: A fiscalidade nas PEME (III): Outros impostos que afectan ó funcionamento das PEME.</p> <p>Parte II: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS ACTIVIDADES DE I+D+I EN ESPAÑA</p> <p>Tema IV: Tratamento da Investigación, o Desenvolvemento e á Innovación Tecnolóxica no Imposto sobre Sociedades (I): Base Imponible. Axustes fiscais. Cota do Imposto.</p> <p>Tema V: Tratamento da Investigación, o Desenvolvemento e á Innovación Tecnolóxica no Imposto sobre Sociedades (II): Dedución por gastos na utilización de novas tecnoloxías. Dedución para o fomento das TICs nas empresas de reducida dimensión.</p> <p>Tema VI: Planificación fiscal no eido do I+D+i. Reformas fiscais e novidades.</p> <p>Parte III: ASPECTOS BÁSICOS DA FISCALIDADE NAS ACTIVIDADES DE I+D+I NA UE</p> <p>Tema VII: O marco fiscal do investimento en I+D+i a nivel europeo: Análise comparativa.</p>

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	0	10	10
Estudos/actividades previos	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	15	20
Sesión maxistral	20	0	20
Probas de tipo test	2	20	22
Estudo de casos/análise de situacións	2	21	23

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Formulación, análise, resolución e debate na aula dos supostos que se presentan
Estudos/actividades previos	Busca e lectura, por parte do alumnado e previamente ás clases, das actividades que se formulen
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de casos prácticos, coma tarefas a realizar por parte dos alumnos
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Durante as prácticas preténdese orientar, supervisar, atender e resolver as dúbidas do alumno no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización das actividades propostas, en particular. Ademais, cada profesor establecerá ó comenzo do curso un horario para tutorías individuais ó que o alumno pode acudir para resolveren cualquera tipo de dúbida referente á materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante as prácticas preténdese orientar, supervisar, atender e resolver as dúbidas do alumno no seu proceso de adquisición das competencias, en xeral, e na realización das actividades propostas, en particular. Ademais, cada profesor establecerá ó comenzo do curso un horario para tutorías individuais ó que o alumno pode acudir para resolveren cualquera tipo de dúbida referente á materia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Formulación, análise, resolución e debate na aula dos supostos que se plantexan	30 da nota final (parte lexislativa)
Estudos/actividades previos	Busca e lectura (por parte do alumno e previamente ás clases) das actividades que se formulen	comprendido nas valoracións anteriores
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realización de exercicios por parte dos alumnos	40% da nota da materia (parte fiscal)
Probos de tipo test	Proba con preguntas cerradas con varias alternativas de resposta. O alumno debe seleccionar una ou varias respostas de entre o número de posibilidades ofrecidas. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	70% da nota final (parte lexislativa)
Estudo de casos/análise de situacións	Realización dunha proba final de casos prácticos. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	60% da nota final (parte fiscal)

Outros comentarios sobre a Avaliación

Oportunidades de avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación correspondentes coas convocatorias ordinaria (xaneiro) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames e de entrega dos traballos fixaranse no calendario académico do Máster; no caso de que non apareza data de entrega de traballos, entenderase que o prazo termina o día anterior á data do examen.

No caso de que o alumno só supere unha das partes, a cualificación desta parte conservarase durante as dúas oportunidades de avaliación.

Entenderase que un alumno non se presenta á materia cando non se presente ao examen, nin entregue parte algunha das actividades propostas nas datas fixadas.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

<?xml:namespace prefix = "O" />

BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO, A., Apuntes de Derecho mercantil: Derecho mercantil, Derecho de la competencia y

BROSETA PONT, M. / MARTÍNEZ SANZ, F., Manual de Derecho Mercantil, II tomos, Tecnos, Madrid, última edición.

FERNÁNDEZ RUIZ, J.L., Elementos de Derecho mercantil, Deusto, última edición

2009.

Galicia, Xunta de Galicia, 1999

Lexislación de cooperativas en Galicia, Edicións Tórculo, 2002.

Mercantil, Thomson-Civitas, Madrid, última edición.

PÉREZ DE LA CRUZ BLANCO, A., Derecho de la propiedad industrial, intelectual y de la competencia, Marcial Pons, Madrid,

SÁNCHEZ CALERO, F., Instituciones de Derecho Mercantil, II tomos, Thomson-Aranzadi, Madrid, última edición.

VICENT CHULIÁ, F., Introducción al Derecho Mercantil, Tirant lo Blanch, Valencia, última edición.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

GÓMEZ SEGADE, J. A., GÓMEZ SEGADE, J.A., Tecnología y Derecho, Marcial Pons, Madrid, 2001.

Industrial de TATO PLAZA, A. / COSTAS COMESAÑA. J. (Coords.), O Rexistro de Cooperativas de Galicia, Edita: Universidade

RECURSOS EN INTERNET

- Oficina de Armonización del Mercado Interior: <http://oami.europa.eu>

ALBI IBAÑEZ, E. (2012): Sistema Fiscal Español (Tomo I e II), Ariel, Edición. Barcelona.

AC CONSULTORES (2009): Guía para la gestión e innovación, Capítulo III Fiscalidad.

DOMINGUEZ BARRERO, F. e LÓPEZ LABORDA, J. (1998): [Elegir con impuestos. Una introducción a la planificación fiscal],

GASCÓN ORIVE, A. (2012): IVA. Casos Prácticos, Centro de Estudios Financieros (CEF), Madrid.

LÓPEZ LABORDA, J. e DOMINGUEZ BARRERO, F. (2001): Planificación Fiscal, Ed. Ariel.

CONDE, E., CALDERON, C., CARRAL, C. e MORENO, A. (2012): Supuestos prácticos de Sistema Fiscal Español. Editorial

MEMENTO FISCAL (2012), Ed. Francis Lefebvre

PLA VALL, A.; SALVADOR CIFRE, C. (2012): Impuesto sobre Sociedades, Tirant lo Blanch, Valencia.

- Ministerio de Industria, Turismo e Comercio, <http://www.mitic.es/es-ES/index.htm>

- Agencia Estatal de Administración Tributaria, www.aeat.es

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Creación de Empresas de Base Tecnolóxica**

Materia	Creación de Empresas de Base Tecnolóxica			
Código	O04M006V01202			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez López, Nuria			
Profesorado	Palacios Fernández, Miguel Rodríguez López, Nuria			
Correo-e	nrl@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A creación de empresas de base tecnolóxica asume especial importancia para o desenvolvemento económico e social dos países, sobre todo pola súa capacidade de xerar emprego e riqueza. A flexibilidade de actuación, que normalmente caracteriza este tipo de empresas, facilita a súa adaptabilidade ás necesidades do mercado e o xurdimento de innovacións, vía desenvolvemento de novos produtos, servizos e procesos. A través da materia Creación de Empresas de Base tecnolóxica preténdese dotar ao alumnado de cualificacións técnicas e prácticas e de instrumentos de xestión e marketing, de modo a que estes sexan capaces de crear e /ou asesorar EBT, diagnosticando os seus problemas e auxiliando na procura activa de solucións para a resolución dos mesmos.			

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados		
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións		
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais		
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes		
A7	Capacidade para a toma de decisións		
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)		
A13	Capacidade de aprendizaxe		
A17	Habilidade para a planificación, posta en práctica e avaliación crítica de proxectos innovadores		
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial		
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos		
B5	Creatividade		
B6	Lideranza		
B7	Desenvolvemento da iniciativa emprendedora		
B8	Capacidade para identificar motores de éxito das empresas de base tecnolóxica		
B12	Competencias para a avaliación do impacto económico das novas tecnoloxías		
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprender os conceptos de emprendemento, empresa de base tecnolóxica e empresas gacelas e as tendencias ao respecto	saber	A13 B5 B8 B16
Identificar motores do éxito de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	B8

Adquirir habilidades básicas de planificación e identificación de deficiencias na creación de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	A1 A3 A4
Comprender o funcionamento dos distintos axentes sociais implicados na creación de empresas de base tecnolóxica	saber saber facer	A10 A18
Identificar elementos xeradores de vantaxes competitivas en empresas de base tecnolóxica e as estratexias asociadas	saber saber facer	A3 A6 A7 A10 A17 B12
Valorar a importancia de distintos elementos nunha empresa de base tecnolóxica. En concreto: equipo, vendas, plano de negocio, propiedade intelectual e investidores	saber saber facer	A5 B16
Comprender que é o elevator speech (discurso do elevator) e practicalo	saber Saber estar / ser	B4 B5 B6 B7 B17
Entender os apoios dos distintos axentes sociais en España	saber Saber estar / ser	A6

Contidos

Tema

Introdución á creación de empresas de base tecnolóxica

A oportunidade de negocio. Mercado, estratexia, innovación e vantaxes competitivas

Marketing e vendas: o cliente e o discurso do elevator

A propiedade intelectual

O equipo emprendedor e o recrutamento

Os investidores, tipos e motivacións

Algúns apoios á creación de empresas tecnolóxicas en España

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	17	34	51
Presentacións/exposicións	3	6	9
Probas de tipo test	1	2	3
Traballos e proxectos	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases maxistras con utilización de recursos audiovisuais e informáticos, charlas de expertos e presentación de traballos polos alumnos
Presentacións/exposicións	Práctica da discurso do elevator

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia
Presentacións/exposicións	Para a realización dos traballos, probas e exposicións contarase coa tutela do coordinador da materia
Probas	Descrición
Probas de tipo test	
Traballos e proxectos	

Avaliación

Descrición	Cualificación

Probas de tipo test	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%
Traballos e proxectos	Elaboración de traballos, lectura e comentario de documentos, resolución de problemas extraídos de entornos reais, participación e controbuicións realizadas en clase, outras actividades de análise	80%

Outros comentarios sobre a Avaliación

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Emprendemento: Valoración e Selección de Ideas de Negocio/O04M006V01110

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistemas Español e Galego de Innovación**

Materia	Sistemas Español e Galego de Innovación			
Código	O04M006V01203			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS 3	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Informática Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	López Lozano, María Ángeles			
Profesorado	Bobillo José Manuel, Ortigueira Gomez Carnero, Susana López Lozano, María Ángeles Mazaira Castro, Andrés Nuñez González, Ana Romo Urroz, Santiago Suárez Placeres, Conde Zahera Pérez, Manuel			
Correo-e	dirottri@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A innovación é unha disciplina que deben practicar todas as empresas, independentemente da súa dimensión ou do sector onde compitan. Na envolvente de rápidos cambios, interrelacións entre axentes e globalización económica, as empresas non poden deixar de coñecer e manterse ao tanto da estrutura e mudanzas do sistema de innovación no que desenvolven a súa actividade, así como das posibilidades de desenvolvemento, servizos, axuda e cooperación que neste entorno existen.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A7	Capacidade para a toma de decisións
A15	Dominio das técnicas de xestión da innovación
A17	Habilidade para a planificación, posta en práctica e avaliación crítica de proxectos innovadores
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
B5	Creatividade
B6	Lideranza
B13	Capacidade para valorar as distintas vías de acceso á tecnoloxía por parte das empresas

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer o marco conceptual da innovación, as tipoloxías, as estratexias para innovar na empresa.		A1
Manexar as distintas fontes de financiamento público da I+D+i: plan nacional, plan galego, axudas CDTI, axudas IGAPE...	saber	A4
Identificar os axentes do sistema de innovación que poden contribuir ao desenvolvemento dos proxectos da empresa: os centros de investigación, as universidades, os centros tecnolóxicos, outras empresas...	saber	A15
Analizar o papel que desempeña a administración nos procesos de innovación	saber	A7
Familiarizarse con fontes de financiamento da innovación de carácter privado, así como as estruturas de soporte a posta en marcha de iniciativas innovadoras (incubadoras, OTRI, parques tecnolóxicos...)	saber	A18 B5

Adquirir as habilidades necesarias para planificar e pór en marcha proxectos innovadores na empresa	saber	A17 B6 B13

Contidos	
Tema	
Marco conceptual da innovación e sistema nacional de innovación	Definición de innovación. Tipoloxía. Estratexia da empresa. Indicadores de innovación. Introdución ao sistema nacional de innovación Estratexia estatal de Innovación
Sistema español de innovación	Elementos que integran o sistema nacional de innovación. Os contornos científico, tecnolóxico, produtivo e financeiro. O rol da administración no proceso de innovación. As fontes de financiamento da I+D+i: O Plan nacional de I+D+i As Axudas CDTI
Sistema galego de innovación	Elementos que integran o sistema galego de innovación. Os contornos científico, tecnolóxico, produtivo e financeiro. O rol da administración autonómica no proceso de innovación. Política e instrumentos. As fontes de financiamento público da I+D+i en Galicia: O Plan Galego de Investigación, Innovación e Crecemento
As Infraestruturas de apoio á innovación e o financiamento privado á innovación. As relacións entre os axentes do sistema de innovación	Os parques científicos e tecnolóxicos. Os centros de innovación e tecnoloxía. As OTRI. As plataformas tecnolóxicas. Os centros de empresas e innovación. As incubadoras O financiamento privado da innovación: o capital risco, business angels... A colaboración público privada en innovación. A transferencia tecnolóxica

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	29	44
Traballos e proxectos	0	30	30
Probos de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	As sesións presenciais, de carácter non obrigatorio, consistirán na exposición por parte do profesorado da materia obxecto de cada un dos bloques descritos nos contidos. Facilitarase ao alumnado o material preciso para a comprensión de cada módulo e fomentarase a participación na aula do alumnado introducindo material audiovisual e exemplos prácticos. Os catro primeiros bloques do plan de traballo serán abordados desta maneira. A avaliación realizarase mediante preguntas curtas ou tipo test, e mediante o desenvolvemento de ideas de proxectos innovadores que contemplan os aspectos tratados na materia.

Atención personalizada	
Probos	Descrición
Traballos e proxectos	

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos e proxectos	O alumno deberá desenvolver unha idea de proxecto innovador no que contemple os diversos apartados tratados na materia: o consorcio cos diversos participantes que levarán a cabo o proxecto, a estratexia de financiamento do proxecto a través de convocatorias públicas ou fondos privados, a implicación de distintas estruturas de apoio á innovación das que se vai botar man para por en marcha ou executar o proxecto...	80 da cualificación total
Probos de tipo test	Realizarase unha proba de seguimento que consistirá nun cuestionario, ou ben de preguntas curtas, ou tipo test para elixir entre catro respostas propostas, entre as cales só unha é a correcta. O cuestionario conterá un máximo de 15 cuestións.	20 da cualificación total

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos disporán de dúas oportunidades de avaliación, que se corresponden coas convocatorias ordinaria (maio-xuño) e extraordinaria (xullo). As datas dos exames fixaranse no calendario académico do máster. O prazo para a entrega dos

traballos será o 15 de maio de 2012, para a convocatoria ordinaria, e 30 de xuño de 2012 para a extraordinaria.

De non aprobar as dúas partes na primeira convocatoria, manterase a cualificación da parte aprobada para a convocatoria extraordinaria.

A asistencia ás sesións presenciais non será obrigatoria. Entenderase que o alumno non se presenta á materia cando non acuda ao examen nin entregue os traballos na data indicada.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Fundación Cotec, **Colaboración público-privada en innovación,**

Zabala Iturriagagoitia, Jon Mikel, **Benchmarking regional innovation systems: the relevance of efficiency to their performance,** Universidad Politécnica de Valencia,

Fundación Cotec, **Las relaciones en el sistema español de innovación. Libro Blanco.,**

Fundación Cotec, **Libro Blanco 2004- El Sistema Español de Innovación: Situación en 2004,**

Lundvall, B., **National Systems of Innovation,** Pinter,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Desenvolvemento e Comercialización de Proxectos I+D+i/O04M006V01108

Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea/O04M006V01206

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade**

Materia	Xestión Medioambiental, da Seguridade e Saúde Laboral e da Responsabilidade Social Corporativa. Sistemas Integrados de Xestión de Calidade			
Código	O04M006V01204			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Fernandez Gonzalez, Arturo Jose			
Profesorado	Fernandez Gonzalez, Arturo Jose Nogueira Cayetano, Carmen Prieto Pazos, Sebastián Sánchez Sánchez, Ignacio			
Correo-e	ajfdez@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun Máster sobre Creación, Dirección e Innovación na Empresa, necesariamente debe darse un protagonismo relevante a contidos específicos sobre xestión medioambiental, da seguridade e saúde laboral, e da responsabilidade social corporativa, porque: - Por un lado, innovar sen ter en conta os impactos ambientais, na seguridade e saúde dos traballadores, e na sociedade, conduce, por regra, a un resultado moi efémero. Pode non ser máis do que producir algo de novo, que o mercado, rapidamente, vai rexeitar. - Por outro lado, os sistemas de xestión baseados en normas internacionais nestes eidos (como a familia de normas ISO 14000, de xestión ambiental, a OHSAS 18000, de seguridade e saúde no traballo, ou a SGE 21 ou a SA 8000, de RSC) comportan, en si mesmos, varias compoñentes e metodoloxías, que permiten que o coñecemento xerado no proceso de innovación, se vaia potenciando no ciclo virtuoso do tipo PDCA : Plan; Do; Check; Act, base da mellora continua e destes sistemas. Por este motivo, o coñecemento básico destas normas amplamente coñecidas e implantadas no ámbito empresarial é necesario nun Máster deste nivel. - Finalmente, a integración dos sistemas de xestión é un requisito nos tempos que corren. Actualmente, tras os varios anos dedicados á Calidade Total e á Reenxeñaría, o mundo empresarial presenta unha nova e forte tendencia: a utilización dos Sistemas Integrados de Xestión. O desenvolvemento da tecnoloxía da información trouxo oportunidades para as empresas se reestruturaren, alén de tornar posíbel a crecente integración de sistemas estruturados para atender aos procesos de negocio e soportar o fluxo de información asociado. Neste escenario, emerxen as filosofías de xestión que procuran integrar informacións provenientes das máis diversas áreas da empresa, como financeira, produción, materiais, vendas, calidade, innovación, xestión medioambiental, responsabilidade social, etc.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas

A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A14	Dominio da xestión por procesos
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B15	Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación	saber facer	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber facer Saber estar / ser	A2
Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados	saber facer Saber estar / ser	A3
Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións	saber saber facer	A4
Capacidade para a toma de decisións	Saber estar / ser	A7
Capacidade para a resolución de problemas	saber saber facer	A8
Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes	Saber estar / ser	A12
Dominio da xestión por procesos	saber	A14
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	Saber estar / ser	B1
Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas	saber saber facer	B15
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber facer Saber estar / ser	B16
Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)	saber facer Saber estar / ser	A10

Contidos

Tema

A xestión dos residuos.

Introdución á xestión medioambiental. Lexislación medioambiental.

A normativa ISO 14000. Implantación e certificación dun sistema de xestión medioambiental (SXMA) segundo ISO 14000.

O Regulamento EMAS. Comparación ISO 14000-EMAS.

Introdución á xestión da seguridade e saúde laboral. Lexislación de prevención de riscos laborais.

A xestión da seguridade e saúde laboral na empresa.

A normativa OHSAS 18001 de seguridade e saúde laboral.

Sistemas integrados de xestión.

A xestión da Responsabilidade Social Corporativa (RSC).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	0	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	5	10
Probas de tipo test	1	8	9
Informes/memorias de prácticas	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20
Informes/memorias de prácticas	Elaboración dun documento por parte do alumno (individual ou en grupo) no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos, no seu caso. Para determinadas sesións esíxese asistencia. No caso de non asistir, o alumno deberá elaborar un traballo individual relacionado coa sesión á que non asistiu, seguindo as instrucións do profesor, e presentar un documento correspondente ao mesmo.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

SEOÁNEZ CALVO, M. y ANGULO AGUADO, I., **Manual de Gestión Medioambiental de la Empresa: Sistemas de Gestión Medioambiental, Auditorías Medioambientales, Evaluaciones de Impacto Ambiental**, 1999,
RUBIO ROMERO, J.C., **Gestión de la Prevención de Riesgos Laborales: OHSAS 18001, Directrices OIT y Otros Modelos**, 2002,
Cuadernos IMPIVA, **Aspectos medioambientales. Identificación y evaluación**, 2002,
IHOBE, **Indicadores Medioambientales para la Empresa**, 1999,
ROBERTS, H.; ROBINSON, G., **ISO 14001. EMS. Manual de Sistema de Gestión Medioambiental**, 1999,
VAQUERO PUERTA, J.L.; CEÑA CALLEJO, R., **Prevención de Riesgos Laborales: Seguridad, Higiene y Ergonomía**, 2000,
WOODSIDE, G.; AURRICHIO, P., **Auditoría de Sistemas de Gestión Medioambiental: Introducción a la Norma ISO 14001**, 2001,
DE LA CUESTA GONZÁLEZ, M.; RODRÍGUEZ DUPLÁ, L. (Coords.), **Responsabilidad Social Corporativa**, 2004,
www.iso.ch,
www.aenor.es,
www.ict.es,

www.marm.es,

www.cmati.xunta.es,

www.sirga.medioambiente.xunta.es,

www.ecoembes.com,

www.ambientum.com,

ISO, **UNE-EN ISO 14001:2004**, AENOR,

OHSAS Project Group, **OHSAS 18001:2008**, AENOR,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas/O04M006V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS**Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas**

Materia	Implantación de Sistemas de Xestión da Calidade: Modelos e Técnicas			
Código	004M006V01205			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	del Rio Rama, Maria de la Cruz			
Profesorado	del Rio Rama, Maria de la Cruz Fernandez Gonzalez, Arturo Jose Villaverde Fontán, Santiago			
Correo-e	delrio@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nun Máster sobre Xestión de Innovación, necesariamente debe darse un protagonismo relevante a contidos específicos sobre Xestión da calidade dado que existe unha relación biunívoca entre Calidade e Innovación. A relación é biunívoca, porque: - Por un lado, innovar sen calidade conduce, por regra, a un resultado moi efémero. Pode non ser máis do que producir algo de novo, que o mercado, rapidamente, vai rexeitar. Rexeitar por falta de calidade, non se traducindo a innovación, así, en valor sustentado para a empresa e seus clientes. - Por outro lado, a calidade comporta, en si mesma, varias compoñentes e metodoloxías, que permiten que o coñecemento xerado no proceso de innovación, se vaia potenciando no ciclo virtuoso do tipo PDCA : Plan; Do; Check; Act. - Finalmente, a conversión dos resultados da innovación en coñecemento captables en normas, ou outros referenciais, induce, no mercado, a un uso xeneralizado e exitoso daqueles resultados.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A14	Dominio da xestión por procesos
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B15	Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de organización e planificación	saber facer	A1
Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos	saber saber facer	A2
Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados	saber saber facer	A3
Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións	saber saber facer	A4
Capacidade para a toma de decisións	saber saber facer	A7

Capacidade para a resolución de problemas	saber saber facer	A8
Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes	saber facer Saber estar / ser	A12
Dominio da xestión por procesos	saber saber facer	A14
Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares	saber facer Saber estar / ser	B1
Competencias para deseñar e implantar modelos e sistemas de xestión da calidade a distintos ámbitos e dimensións das empresas	saber saber facer	B15
Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica	saber saber facer	B16

Contidos

Tema

TEMA 1: CONCEPTO DE CALIDADE. A XESTIÓN DA CALIDADE: PRINCIPAIS CONCEPTOS.

TEMA 2: A NORMATIVA ISO 9000. IMPLANTACIÓN E CERTIFICACIÓN DUN SISTEMA DE XESTIÓN DA CALIDADE SEGÚN ISO 9000.

TEMA 3: O MODELO EFQM DE EXCELENCIA.

TEMA 4: DOCUMENTACIÓN DO SXC. USO DE SOPORTE ELECTRÓNICO.

TEMA 5: FERRAMENTAS BÁSICAS PARA A MELLORA DA CALIDADE.

TEMA 6: O CONTROL ESTATÍSTICO DE PROCESO (SPC).

TEMA 7: FERAMENTAS AVANZADAS PARA A MELLORA DA CALIDADE: QDF, AMFE, DESEÑO DE EXPERIMENTOS.

TEMA 8: SEIS SIGMA.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	0	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	5	10
Probas de tipo test	1	8	9
Informes/memorias de prácticas	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rotinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada é unha actividade académica que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado, en pequeno grupo, relacionadas co traballo en grupo e temas vinculados coa materia

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellar elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%
Informes/memorias de prácticas	Elaboración dun documento por parte do alumno (individual ou en grupo) no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos, no seu caso. Para determinadas sesións esíxese asistencia. No caso de non asistir, o alumno deberá elaborar un traballo individual relacionado coa sesión á que non asistiu, seguindo as instrucións do profesor, e presentar un documento correspondente ao mesmo.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua.

Exame de segunda convocatoria:

Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente). Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

GRYNA, F.M.; CHUA, R.C.H.; DEFEO, J.A., **Método Juran. Análisis y Planeación de la calidad**, 2007,
 GONZÁLEZ GAYA, C.; DOMINGO NAVAS, R.; SEBASTIÁN PÉREZ, M.A., **Técnicas de mejora**, 2000,
 CAMISÓN, C.; CRUZ, S.; GONZÁLEZ, T., **Gestión de la Calidad: conceptos, enfoques, modelos y**, 2007,
 CUATRECASAS, L., **Gestión Integral de la Calidad. Implantación, Control y Certificación. 2ª**, 2001,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

KUME, I. (1985): Herramientas Estadísticas Básicas para el Mejoramiento de la Calidad, Ed. Norma, Barcelona.

LAMPRECHT, J.L. (1996): ISO 9000 en la Pequeña y Mediana Empresa, Ed. AENOR, Madrid.

SANGÜESA, M.; MATEO, R.; ILZARBE, L. (2006): Teoría y Práctica de la Calidad, Thomson, Madrid.

SEBASTIÁN, M.A.; BARGUEÑO, V.; NOVO, V. (1998): Gestión y Control de Calidad, Cuadernos de la UNED, UNED, Madrid.

VANDEVILLE, P.; GAMBIER, Ch. (1998): La Auditoría de la Calidad. Metodología y Técnicas, Ed. AENOR, Madrid.

VILAR BARRIO, J.F. (1997): Cómo implantar y gestionar la calidad total, Fundación Confemetal, Madrid.

RECURSOS EN INTERNET

ISO - INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION

(Organización Internacional de Normalización)

Sitio oficial sobre ISO 9000.

AENOR (Asociación Nacional de Normalización y Certificación)

Organismo nacional perteneciente a ISO. Sitio oficial de la normalización en España.

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA PARA LA CALIDAD (AEC)

Miembro español de la EOQ. Documentos, enlaces y recursos de interés. Incluye el Centro Nacional de Información sobre Calidad (CNIC), con datos, estudios y estadísticas.

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación)

Organismo oficial en España para la acreditación de entidades de certificación o inspección, y de laboratorios de ensayo o calibración. Incluye la relación de organizaciones acreditadas.

EUROPEAN ORGANIZATION FOR QUALITY (EOQ)

Organización europea para la promoción de la gestión de la calidad.

EUROPEAN FOUNDATION FOR QUALITY MANAGEMENT (EFQM)

Fundación Europea para la Gestión de la Calidad. Institución creadora y promotora del Modelo EFQM de Excelencia.

CLUB GESTIÓN DE CALIDAD

Organización partner de la EFQM en España.

CONGRESO GALLEGO DE LA CALIDAD

Noticias de interés sobre calidad en Galicia. Información sobre el congreso anual de esta institución.

INSTITUTO CATALÁN DE TECNOLOGÍA (ICT)

Documentos, enlaces y recursos de interés.

INFOCALIDAD

Portal con documentos, enlaces y recursos de interés.

OBSERVATORIO CALIDADE

Estudios y estadísticas sobre implantación de sistemas de gestión de la calidad en Galicia. Relación de empresas certificadas, consultoras y certificadoras que operan en Galicia.

TQM ASESORES

Entidad de consultoría y formación con amplia dedicación al Modelo EFQM de Excelencia.

INSTITUTO PARA LA CALIDAD TURÍSTICA ESPAÑOLA (ICTE)

Organismo dedicado a la calidad en el sector turístico español. Amplia información sobre la marca de garantía "Q".

GUÍA VIRTUAL DEL MERCADO CE

(PORTAL DEL DESARROLLO TECNOLÓGICO - JUNTA DE ANDALUCÍA)

Portal con amplia dedicación al "Mercado CE".

PROYECTO PROPYME

Sitio web dedicado a la mejora de la productividad de la pyme gallega mediante la automatización de procesos industriales y de gestión, con la intermediación de FEUGA (Fundación Empresa-Universidad Gallega).

INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO

Sitio web oficial.

Ademais, durante o desenvolvemento da materia proporcionaranse ós alumnos lecturas de diversos documentos de interese vencellados ós temas da mesma.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea**

Materia	Políticas de I+D e Innovación na Unión Europea			
Código	O04M006V01206			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rivo López, Elena			
Profesorado	Delgado Martínez, Luis María Moreira González, Anxo Rivo López, Elena			
Correo-e	rivo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)
A11	Capacidade para recoñecer situacións que necesiten do asesoramento de expertos (asesores financeiros, fiscais, xuristas, etc.) así como capacidade para seleccionalos e interpretar os seus ditames
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A13	Capacidade de aprendizaxe
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B6	Lideranza
B9	Capacidade de comunicación multicultural
B10	Capacidade para a xestión internacional da empresa
B11	Coñecemento e contextualización da realidade e potencialidades da eurorrexión Galicia-Norte de Portugal
B13	Capacidade para valorar as distintas vías de acceso á tecnoloxía por parte das empresas
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saber contextualizar a importancia das políticas de I+D+i en Europa	saber	A6
Capacidade para entender o grao de complementariedade entre as políticas públicas de I+D+i		A10 A11 B10 B11
Ser capaz de situarse e ter unha actitude resolutive en contextos multidisciplinares	saber facer	A8 B1 B6

Identificar os instrumentos e programas máis axeitados aos que acudir para unha problemática concreta en materia de I+D	saber facer	A6 A7 A8 A12 A18 B1 B9 B10 B11 B13 B16

Coñecer os pasos para presentar unha proposta de financiamento internacional en I+D+i	saber facer	A6 A8 A11 A13 B16

Contidos

Tema	
O 7 Programa Marco como instrumento de financiamento da I+D+i na Unión Europea	Modalidades e Requisitos de Participación Opcións de financiamento Redacción e presentación de propostas
Outros Programas e Instrumentos de Financiamento	O programa marco de Innovación e Competitvidade (CIP) Os fondos estruturais Outros programas europeos
As políticas de I+D na Unión Europea	O espazo europeo de investigación O plan de acción do 3% e o Plan de acción de innovación O instituto europeo de innovación e tecnoloxía

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	0	8
Debates	2	0	2
Traballos de aula	3	0	3
Estudo de casos/análises de situacións	3	0	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	0	3
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	25	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	5	5
Actividades introductorias	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia
Debates	Actividade na que os alumnos e alumnas expoñen as súas conclusións e ideas sobre un tema determinado
Traballos de aula	Realización de diversas actividades relacionadas coa materia
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación, análise, resolución e debate de casos e situacións relacionados coa materia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise, resolución e debate de exercicios
Prácticas autónomas a través de TIC	Realización de diversas actividades relacionadas coa materia a través de ferramentas TIC
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Formulación, análise, e resolución de exercicios de forma autónoma
Saídas de estudo/prácticas de campo	Saídas ou prácticas a realizar fóra da aula
Actividades introductorias	Actividades previas á exposición dos contidos propios da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Realización de diversas actividades relacionadas coa materia	30
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación, análise, resolución e debate de casos e situacións relacionadas coa materia	20%
Prácticas autónomas a través de TIC	Realización de diversas actividades relacionadas coa materia a través das TIC	30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Formulación, análise e resolución de problemas de forma autónoma	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

<http://cordis.europa.eu/fp7/home-en.html>

<http://ec.europa.eu/cip/index=en.htm>

<http://www.dgfc.sggp.meh.es>

<http://erc.europa.eu>

<http://www.cost.esf.org>

<http://www.cdti.es>

<http://www.poctep.eu>

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión**

Materia	Dirección Estratéxica da Innovación e a Tecnoloxía: Ferramentas para a súa Xestión			
Código	O04M006V01207			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Gueimonde Canto, Ana Isabel			
Profesorado	Carou Insua, Fernando Escorsa O'callaghan, Enric Gueimonde Canto, Ana Isabel Nogueira López, Natalia Uxía			
Correo-e	agueimonde@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A innovación é unha disciplina que deben practicar todas as empresas, independentemente da súa dimensión ou do sector onde compitan. Alén de ideas, creatividade, motivación, pensamento lateral ou xeración de novas propostas (temas abordados en outras materias), para realizar innovación eficaz é necesario efectuar unha dirección estratéxica desta e implantar na empresa os instrumentos de xestión necesarios para poder responder á complexidade e á incerteza estrutural en que desenvolve, na actualidade, a súa actividade a empresa. Obxectivos da materia: - Identificar oportunidades de innovación e definir plans de acción que axuden a implantar as oportunidades detectadas. - Coñecer as diferentes estratexias de innovación tecnolóxica nas organizacións e apoialas nos procesos de transferencia de tecnoloxía. - Coñecer todos os aspectos básicos que comprende a xestión da innovación nas organizacións nos aspectos de produtos/servizos e procesos. - Estar capacitados para asesorar ás empresas na aplicación de técnicas de innovación.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A9	Capacidade para a transmisión de ideas e a defensa do propio criterio
A10	Capacidade de análise e vixilancia dos ambientes empresariais (contorna xurídica, fiscal, social, institucional, etc.)
A12	Capacidade de adaptación a ambientes cambiantes
A13	Capacidade de aprendizaxe
A15	Dominio das técnicas de xestión da innovación
A18	Coñecemento do contexto institucional da innovación empresarial
A19	Habilidade para resolver problemas cuxa solución non resulta da aplicación dun procedemento estandarizado

B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B3	Capacidade para traballar en ambientes de presión
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B5	Creatividade
B12	Competencias para a avaliación do impacto económico das novas tecnoloxías
B13	Capacidade para valorar as distintas vías de acceso á tecnoloxía por parte das empresas
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar oportunidades de innovación e definir plans de acción que axuden a implantar as oportunidades detectadas.	saber	A1
	saber facer	A2
		A3
		A4
		A5
		A6
		A7
		A8
		A10
		B1
	B17	
Coñecer as diferentes estratexias de innovación tecnolóxica nas organizacións e apoialas nos procesos de transferencia de tecnoloxía.	saber	A6
	saber facer	B12
		B13
Coñecer todos os aspectos básicos que comprende a xestión da innovación nas organizacións nos aspectos de produtos/servizos e procesos.	saber	A15
Estar capacitados para asesorar ás empresas na aplicación de técnicas de innovación.	Saber estar / ser	A2
		A3
		A7
		A8
		A9
		A10
		A12
		A13
		A15
		A18
		A19
		B1
		B2
		B3
		B4
B5		

Contidos

Tema	
Modelos de xestión da innovación	- Caracterización temporal dos modelos de xestión - Ambiente xenérico e específico - O proceso de xestión da innovación tecnolóxica - Drivers internos e externos da innovación tecnolóxica
Estratexia e planificación da innovación tecnolóxica	- Estratexia tecnolóxica - Planificación tecnolóxica: etapas e funcións
Incremento do patrimonio tecnolóxico.	- Acordo de colaboración
Transferencia de tecnoloxía	- Creación de tecnoloxía por encargo. O contrato de desenvolvemento a medida - Contrato de licenza de uso de tecnoloxía - Compravenda de tecnoloxía: contrato de cesión de dereitos de explotación - Creación de obra en colaboración e explotación conxunta de tecnoloxía
Xestión de resultados. Protección da innovación	- Dereitos de Propiedade intelectual - Dereitos de Propiedade industrial
Avaliación da competitividade e do potencial tecnolóxico propio	- Diagnósticos tecnolóxicos

Vixilancia tecnolóxica e intelixencia competitiva	- Introducción - Ferramentas - Exemplos de vixilancia
Normalización e certificación da I+D+i	- Familia de normas UNE 166000 - Complementariedade e xestión conxunta coa ISO 9000 e ISO 14000

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	25	50
Foros de discusión	0	36	36
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	38	38
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases maxistras con utilización de recursos audiovisuais e informáticos, charlas de expertos e presentación de traballos polos alumnos
Foros de discusión	Esta actividade consistirá na creación dun glosario colaborativo sobre cada un dos temas da materia. Cada participante deberá contribuír introducindo termos aos glosarios e comentando os termos introducidos por compañeiros ou compañeiras. Os obxectivos da actividade son os seguintes: ☐ Construción colaborativa dun documento sintético que conteña os termos, conceptos e elementos relevantes da disciplina, a fin de que poda ser usado como elemento de referencia básico por parte de todo o grupo. ☐ Comprensión profunda dos conceptos abstractos e a aplicación dos mesmos.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Encomendarase a realización de catro traballos ou exercicios prácticos, arredor de algún caso de innovación ou organización innovadora real. Temas sobre os que versará cada traballo: 1. Dirección estratéxica da IT. Ferramentas para a súa Xestión 2. Protección da Innovación 3. Vixilancia tecnolóxica e intelixencia competitiva. Auditorías tecnolóxicas 4. Normalización e certificación da I+D+i

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Para a realización dos traballos e probas contarase coa tutela da coordinadora da materia.
Foros de discusión	Para a realización dos traballos e probas contarase coa tutela da coordinadora da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Foros de discusión	Cada participante do curso deberá de contribuír como mínimo con tres achegas ao glosario (tres definicións de conceptos, expresións, procesos, etc. relevantes para a materia e tema correspondente) e realizar tamén dous comentarios a definicións incorporadas ao glosario previamente por outros/as compañeiros/as (aclaracións, correccións, ampliacións, críticas, puntualizacións, etc. ás definicións de outros/as). - Valorarase a oportuna escolla de termos así como a súa definición. - Valorarase tanto o número de achegas (mínimo 3 por tema) e o número de comentarios a achegas doutros/as compañeiro/as (mínimo dous por tema), como, fundamentalmente, a calidade, rigor e relevancia dos mesmos. - Así mesmo, valorarase o uso de fontes de información para definir os vocábulos. Neste sentido, é obrigatorio que o alumnado indique sempre as referencias das fontes empregadas.	32

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	4 traballos ou exercicios prácticos, que versarán arredor de algún caso de innovación ou organización innovadora. En cada traballo valorarase: ☐ Precisión e claridade na exposición das ideas principais. ☐ Orde e coherencia de argumentos. ☐ Capacidade analítica, de relación, e o sentido crítico. ☐ Corrección formal. ☐ Correcto uso das fontes e referencias bibliográficas.	48
Probas de tipo test	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xuño.

Para superar a avaliación continua é obrigatoria a realización do 100% dos traballos e probas a realizar na materia. Ademais é preciso obter como mínimo un 5 sobre 10 en cada un dos traballos e probas.

Segunda convocatoria (xullo):

Alternativa a) Exame global dos contidos da materia no mes de xullo. A cualificación do exame será o 100% da nota.

Alternativa b) Só para os estudantes que teñan seguido a avaliación continua e non teñan superado algún dos traballos ou probas, poderán recuperar os traballos e probas suspendidos na data oficial de xullo establecida para a avaliación da materia.

Esta Guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumnado na materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia, podéanse requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do curso e/ou do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Achegaráselle ao alumnado a información e as pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Observación importante:

Calquera evidencia de probas ou traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

- Hidalgo, León A, G. Pavón J. (2002). La gestión de la innovación y la tecnología en las organizaciones. Pirámide. Madrid.
- Roberts, E. (1996). Gestión de la Innovación Tecnológica. Fundación COTEC. Madrid.
- Tidd, J.; Bessant, J. y Pavitt, K. (2001). Managing Innovation. Integrating technological, market and organizational change. Wiley. Great Britain.

Hidalgo, A. (2001): [La gestión de la tecnología como factor estratégico de la competitividad industrial]. Economía Industrial 330.

- Hidalgo, A., Vizán, A. y Torres, M. (2006): [La innovación tecnológica como factor de competitividad]. En: Análisis y propuesta de actuaciones para el fortalecimiento de las relaciones Universidad-Empresa. Consejería de Economía e Innovación Tecnológica de la CAM y Universidad Politécnica de Madrid. Madrid.
- Hidalgo, A. y Albers, J. (2008): [Innovation management techniques and tools: A review from theory and practice]. R&D Management 38 (2).

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos**

Materia	Comercialización e Desenvolvemento de Novos Produtos			
Código	O04M006V01208			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Profesorado	Bouzón Pintos, José Manuel García Carreira, Alberto Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Correo-e	loroco@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia traballárase o xeito de desenvolver novos produtos, o proceso de facelo e o xeito de comercializalos que mellor se adapte			

Competencias de titulación

Código	
A1	Capacidade de organización e planificación
A3	Habilidades para a análise da execución dos plans e a avaliación dos seus resultados
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais
A6	Habilidade na procura de información especializada e proveniente de distintas fontes
A7	Capacidade para a toma de decisións
A8	Capacidade para a resolución de problemas
A13	Capacidade de aprendizaxe
B1	Capacidade para traballar en equipos interdisciplinares
B2	Capacidade crítica e autocrítica
B4	Capacidade de comunicación, negociación e habilidade para a resolución de conflitos
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
A1, A3, A5, A6, A7, A8, A13	saber	A1
B1, B2, B4, B16, B17	saber facer	A3
	Saber estar / ser	A5
		A6
		A7
		A8
		A13
		B1
		B2
		B4
		B16
		B17

Contidos

Tema

1. Ou Plan de *Marketing	a. *Misión b. *Análise c. *Obxectivos d. *Estrexeixe e. *Implementación f. Control
2. O desenvolvemento de novos produtos:	¿qué é un novo produto?, causas
3. A estrutura organizativa da empresa para o desenvolvemento de novos produtos	a. Comité de novos produtos b. Product manager c. Departamento de novos produtos d. Venture team
4. O proceso de desenvolvemento de novos produtos	O proceso de desenvolvemento de novos produtos
5. Ferramentas útiles para o desenvolvemento de novos produtos	a. O Ciclo de Vida do produto b. Os procesos de adopción e difusión

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	3	6
Eventos docentes e/ou divulgativos	10	0	10
Estudo de casos/análises de situacións	0	30	30
Sesión maxistral	7	14	21
Probas de tipo test	3	5	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Na aula presentaranse e desenvolveranse exercicios que axuden a comprender os temas
Eventos docentes e/ou divulgativos	Dúas conferencias-coloquio que complementen á materia
Estudo de casos/análises de situacións	Casos para resolver procurando información adicional
Sesión maxistral	Exposición e comentario dos contidos teóricos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O coordinador da materia atenderá, a través de titorías presenciais, as dúbidas e problemas relacionados coa materia que teña o alumnado.
Estudo de casos/análises de situacións	O coordinador da materia atenderá, a través de titorías presenciais, as dúbidas e problemas relacionados coa materia que teña o alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	80
Probas de tipo test	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua. De non segui-la avaliación continúa (Por non asistencia ás aulas, ou por non facer axeitadamente os exercicios) ou de non superala deberá facerse

Exame :

Realizarase un exame para aqueles alumnos e alumnas que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua (debido a non ter superado a materia a través do conxunto de métodos exposto anteriormente).

Ademáis esixirase a entrega de traballos que compensen a non asistencia e a entrega de exercicios que compensen os da avaliación continúa. Todo isto deberá ser entregado como máximo o día do exame.

Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación:

Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Sainz de Vicuña Ancín, D., **Plan de Marketing**, 2010,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua**

Materia	Xestión dos Recursos Humanos para a Innovación e a Mellora Continua			
Código	004M006V01209			
Titulación	Máster Universitario en Creación, Dirección e Innovación na Empresa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dpto. Externo Organización de empresas e márketing			
Coordinador/a	Dieguez Castrillon, Maria Isabel			
Profesorado	Codinas Puch, Lluís Dieguez Castrillon, Maria Isabel Leal Millán, Antonio Genaro Luna Arocas, Roberto Martinez Morales, Juan Ramón Sanz Tordable, Marta			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código			
A1	Capacidade de organización e planificación		
A2	Capacidade para deseñar e pór en práctica os plans globais da empresa, tanto estratéxicos como operativos		
A4	Dominio dos instrumentos e sistemas para a planificación e xestión global das organizacións		
A5	Capacidade para seleccionar e aplicar as técnicas e instrumentos máis adecuados no deseño de estratexias e proxectos empresariais		
A7	Capacidade para a toma de decisións		
A8	Capacidade para a resolución de problemas		
B2	Capacidade crítica e autocrítica		
B6	Lideranza		
B9	Capacidade de comunicación multicultural		
B16	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica		
B17	Habilidade para traballar de forma autónoma		

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer as principais prácticas na xestión dos recursos humanos	saber	A4
Coñecer as ferramentas que axudan a optimizar a contribución do capital humanos nas organizacións		
Capacidade para participar na elaboración de estratexias organizativas desenvolvendo a estratexia de recursos humanos da organización.	saber facer	A1 A2
Capacidade para seleccionar e xestionar a información do sistema de recursos humanos		A5
Capacidade de tomar decisións sobre os recursos humanos da organización		A7 A8

Traballo en equipo	Saber estar / ser	B2
Habilidades nas relacións interpersonais		B6
Recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade		B9
Razonamento crítico		B16
Compromiso ético		B17
Aprendizaxe autónoma		
Adaptación a novas situacións		
Creatividade		
Lideranza		

Contidos

Tema	
Modulo I: Auditoria e Planificación de RRHH	Finalidade Campos de actuación A auditoría como ferramenta de calidade A ferramenta de planificación
Modulo II Xestión por Competencias.	Introdución. As competencias. Obxectivos dun sistema competencias. Utilidades dun sistema de competencias. Tipos de competencias. Características das competencias. Deseño e perfís. Competencias das persoas. Implantación do sistema. Dificultades. A planificación de recursos humanos. Aplicacións en políticas de RRHH
Modulo III: Xestión do talento e coaching	Concepto. Aplicación na empresa

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos de aula	5	15	20
Traballos tutelados	0	23	23
Estudo de casos/análises de situacións	5	15	20
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Docentes expertos nos temas explicarán conceptos básicos
Traballos de aula	Na aula principiárase a realización de traballos relacionados cos temas para a súa continuidade posteriormente como traballo tutelado pola coordinadora da materia
Traballos tutelados	Traballos prácticos sobre os contidos da materia tutelados pola coordinadora
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de casos prácticos relacionados cos temas

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Para a realización dos traballos contarase coa tutela da coordinadora da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballos encomendados polos profesores da materia. Valorarase a entrega e calidade de tres traballos, un para cada módulo do curso.	80
Outras	Proba de seguimento. Necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 nesta proba.	20%

Outros comentarios sobre a Avaliación

O conxunto de criterios de avaliación arriba exposto constitúe o sistema de avaliación continua para a convocatoria de xuño. Neste caso é obrigatoria a realización con resultados satisfactorios de dous traballos e a superación da proba desegemento.

Exame de segunda convocatoria: Realizarase un exame no mes de xullo para aqueles estudantes que non superasen a materia polo sistema de avaliación continua. Neste caso, a cualificación obtida no exame constituirá o 100% da nota.

Observación: Calquera evidencia de traballos plaxiados ou copiados suporá unha cualificación de suspenso nas dúas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

Dolan, SL; Valle Cabrera, R. et al., **La gestión de los recurso humanos: preparando profesionales para el siglo XXI**, MacGraw Hill,

Gómez-Mejía, L.; Balkin, D y Cardy R, **Dirección y Gestión de Recursos Humanos**, Prentice Hall,

Robledo Camacho, M, **Un enfoque integral de la dirección de empresas**, Díaz de Santos,

Delgado Mª I.; Gómez L., Vázquez E, **Gestión de los recursos humanos, del análisis teórico a la solución práctica**, Prentice Hall,

Albizu, E. y Landeta J, **Dirección y Gestión de Recursos Humanos**, Pirámide,

Bonache, J.; Cabrera, A, **Dirección estratégica de personas**, Prentice Hall,

Capital Humano,

<http://www.areasrh.com>,

<http://www.losrecursoshumanos.com/>,

<http://www.rrhhmagazine.com/>,

<http://www.rrhhdigital.es>,

Recomendacións